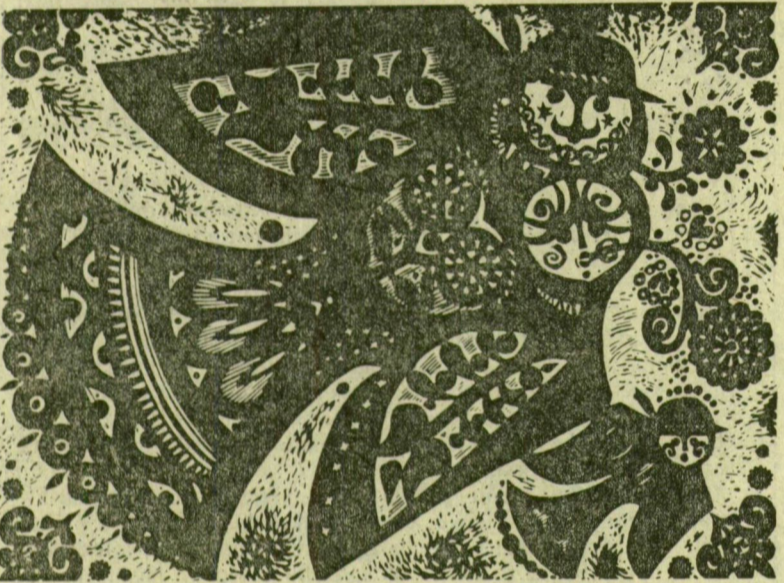

ZOLTÁNYFY ISTVÁN: GENERÁCIÓK

PAPP GYÖRGY: CSALÁD

KALMÁR MÁRTON:
FÜRDÉS UTÁNTÓTH VALÉRIA:
NÓRA

Megtartó család — kiteljesedő alkotómunka

NÉGY
KÉPZŐMŰVÉSZ,
NÉGY VALLOMÁS

**TÓTH VALÉRIA:
STABIL ÉRTÉKEK SZIGETE**

— Manapság oly sokszor érezhetjük, tapasztalhatjuk, hogy ellenünk támad a világ. Sokszor elgondolkodom azon, vajon mi, egyes emberek mit tehetnek azért, hogy megőrizhető legyen a béke, erősödjének és tartalmasabbá váljanak az emberi kapcsolatok, ne vesztse rangját és társadalmi szerepét a család, maradandó értékeket tehesünk gyerekeink tarisznyájába. Olyan szobrokat igyekszem csinálni, melyek erősítik az emberek megvámolt hitét a szépségben, a tiszta érzésekben, az őszinte emberi kapcsolatokban, a szerelemben, a családban, a béke reményében. Egész pályámat végigkísérték családi eseményeink változásai. Pedig nem volt könnyű pályakezdésünk. A főiskola befejezése után — már első gyermekemmel szívem alatt — el kellett szakadnunk a családoktól. Egyedül maradtunk, egyszerre szakadt nyakunkba az egymást követő két gyerek minden gondja és a pályakezdés nem könnyű időszaka. Ha most visszatérünk, szinte számomra is meglepő, hogy szobraimban ott rejtőznek a családdal kapcsolatos, átmentett élmények, de szinte csak az öröm, a bizalom, a remény. Az Aggódás című kislasztikám még akkor készült, amikor nem voltak meg a gyerekek. Mégis, a figura már feltételezi a majdani gyereket, az elképzelt anyai szerepet, a reményt és aggodalmat. Amikor megszülettek, felszabadultabban és magabiztosabban nyúltam ehhez az ősi témához. Persze nem gondoltam arra, hogy beálljak a sorba. Ez magától értetődő, egyszerű és természetes volt. A Sziget anya-alakjának befogadó, óvó öle — azt hiszem — a családról alkotott véleményemnek is kinyilvánítása. A székkutasi szobor, a Béke csöndje már sejteni az elszakadás várható nehézségeit. Azt a szülői próbát, hogy egyszer el kell viselni, a gyermeket már nem ölhetjük olyan felhőtlen modulattal, mert kamaszkorban az elhárítási gesztus bár természetes, ám nehezen felfogható reakció. A gyerekek kialakított tartalmas kapcsolat nem csupán azokban a szobrokban nyer kifejezést, melyek őket ábrázolják, de azokban is, melyek látszólag másról szólnak.

— Az elmúlt tizenöt évben sokat változtunk, a körülöttünk zajló világ ösztönös és romantikus életfelfogásunkat megkeményítette, rákényszerített a néha kegyetlen realitások számbavételére. De a nehezedő körülmények között is lehet esély a családi kötelek erősítésére. Legfontosabb összetartó erőnek én a sokak által korszerűtlennek tartott szeretetet érzem. Az odafigyelést a másikra, legyen az társ vagy gyerek, kicsi vagy kamaszodó. A gyerek legkisebb gondját is komolyan kell venni csakúgy, mint a férj és pályatárs alkotói küzdelmét. Az egymás segítése nem feltétlenül azt jelenti, hogy a férj elmosogasson helyettem, de azt igen, hogy értes gondjaimat, segítse emberi és művészi kiteljesedésemet. A családi tűzhely táplálása eredendően mégiscsak női szerep. Hogy milyen esélyünk van két középkorú gyerekünk jövőjének alakításában? Reményeim szerint nem lehet más esélyünk, mint olyan útravalót adni, mely stabil érték, kikezdehetetlen emberi tartalom. Hiszem, hogy ezek nem is olyan sokára visszanyerik becsületüket, társadalmi presztízsiüket.

— Az élet nagy családja, hogy mire az ember fölismerne a család értékeit, addigra hiába szeretne odabújni öregedő szüleihez: „Kit anya szült, az mind családik végül...”

**PAPP GYÖRGY:
SZÜKSÉGES ERNYŐ**

— Apa nélkül nőtem fel, anyám rengeteget dolgozott, alig láttam. Különböző intézetekben csak vágyhattam a szülői melegségre, csak irigyeltem a bensőséges családot. Sívárogtam kölyökfejjel a „hagyományos” felálláson, az apa-anya-gyerek képviselte család után. Lehet, hogy csak tudat alatt, de ma úgy látom, már akkor nagyon vonzódtam a családi melegség-

re, szükségesnek éreztem azt a biztonságot, melyet kizárólag egy család nyújthat, amely átsegít a nehéz próbákon, ahol megoszthatók az örömök, olyan forrása a boldogságtörödékeknek, melyek csakis ebben a mikroközegben fejlődhetnek.

— Huszonkét éve nősültem, s meggyőződésem, nemcsak emberségem kiteljesedését, de alkotói pályám alakulását is alapvetően befolyásolta a család. Számomra ez olyan szükséges ernyő, mely alá oda lehet húzódni, mely összeköt és véd, biztonságot és közöséget jelent. Az igazi társ megtalálása rendkívül fontos. Nem csupán a mindennapok kis csatáiban, de az alkotófolyamatban is. Grafikai munkásságomnak gondolati, érzelmi, tematikai bővülése, gazdagodása, színesedése jelentős mértékben feleségemnek köszönhető. Szemnyitogató volt számomra Bartók és Kodály munkásságának megismerése, ideájukat egy más műfajban igyekszem megvalósítani. Fiunk most egyetemista. Élete elmélyítette, gazdagabbá tette életünket, fejlődésének, növekedésének szakaszai nyomon követhetők munkáimban. Önállóodási törekvéseit is igyekeznék segíteni, s évekkel ezelőtt beláttuk, nem a család elleni merénylet, ha egy 16 éves fiatalember barátai között szeretné tölteni a szilvesztert. Ösztönös meglátásai, tiszta és őszinte megnyilatkozásai gyakran segítettek engem is a rácsodálkozás örömehez. Bár pedagógusként dolgozom, azt kell mondanom, az alkalmi kapcsolatok sohasem teremthetnek olyan mély és kiütőhatatlan érzelmi kötődést, mint amilyen gyerek és szülő között létrejöhet.

— A család érzelmi történéseivel tartást és erőt ad, számomra a képi önkifejezésben is gazdagította világképeimet. Családeszményem sérülésmentes, talán azért is szomorít el a sok hír és tapasztalat a család devalválódásáról. A család megtartó szerepének feltétele annak felismerése, hogy a kis közösség egészen érdeke mindig fontosabb a személyes ambícióknál. Én nem jelenti a személyiség feladását. Sőt! Az egymás iránti igényesség, egymás munkája iránti figyelem és érzékenység, a mércét jelentő kontroll egyéni kiteljesedésünk záloga.

**KALMÁR MÁRTON:
A CSALÁD AZ ÉLET IGENLÉSE**

— Klasszikus, anyaközpontú család volt a mienk. Édesapám ismert szegedi focista, majd edző. A harmincas években Franciaországban profiktent játszott, az 1941—42-es hazai szezonban gólkirály, később itt, Szegeden és néhány távolkeleti országban sikeres edző, köztisztviselőben álló sportember. Kalandos fiatalság után, 31 évesen nősült, öten vagyunk testvérek, a négy fiú szinte évenként követte egymást, a húgunkra hét évet kellett várni. Három generáció élt együtt, velünk lakott nagymamánk is. A nagy családban — elsősorban apám szigora és precizitása révén — bizonyos szertartásosság alakult ki. Együtt reggeliztünk, ebédeltünk és vacsoráztunk, percnyi pontossággal. Érdekes, hogy apám nem sokat foglalkozott velünk, de személyes példamutatása belénk plántálta a kötelesegtudást, a munkaszeretetet, a józan és rendszeres élet igényét.

— A mienk főiskolai házasság. A házasságkötés épp olyan természetes belső igényből született, mint a gyerekek — Bori, Kati és Orsi már gimnazisták, Dorka három és fél éves. Tény, hogy feleségemnek a kezdeti esztendőben sokat fel kellett adnia alkotói terveiből, átmenetileg abba kellett hagynia a tanítást is. De amióta a nagylányok nemcsak babáznak a legkisebbel, azóta ő is tanít, fest, az anyai élményanyagot, emberi és lelki profitját képekké tudta váltani. Romantikus vágyainkat hamar letörte a valóság. Három gyerek közül egyikre sem járt gyűlölet, közvetlenül a főiskola után születtem, hiányzott az egyéves munkaviszony. Az én kezdő tanári fizetésemből éltünk, no és a szülők támogatásából. Egy szoborpályázat megnyerése sokat lendített rajtunk. Ez a nagy család önmagában is óriási nevelőerő. Három kamaszlány öltöztetése ma-

napság igencsak komoly gond, szerencsére olyan környezetben, baráti társaságban élnek, ahol nincs butikverseny, s varmi is hamar megtanultak.

— A pálya első éve a gyerekek búvókörében teltek. Élmény rengeteg volt, pénz kevesebb, így kisméretű gyerekszobrokat készítettem. Ólomból öntöttem, mert azt magam is meg tudtam csinálni. Olyan élményeket jelentettek a gyerekek, amelyek az én személyes rácsodálkozásaimnál messzebbre mutattak. A felhőtlen örömet, a tiszta érzelmeket, a „még minden lehetséges” reményét. Nem gondoltam arra a sokat emlegetett mondásra, hogy a gyerek és a kutya feltétlen siker. Számomra ez a tematika életünk hétköznapijainak természetes következménye lett. A szobor nekem ünnep, az élet igencsak esélye, teret követelő gondolat, az emberhez méltó érdemesség megnyilvánulása. A szobrászat éppúgy, mint a gyereknevelés, az élet igénye. Remény és hit. S a lét megközelítési rétegei közül a család az, melyben ott remeg a végtelen.

**ZOLTÁNYFY ISTVÁN:
GENERÁCIÓK STAFÉTAÁVÁLTÁSA**

— A család nagyszerűen modellálható. Az emberi kapcsolatok és viszonyok pontosan kifejezhetők a családban, illetve a család és a nagyobb közösség viszonyában. Az pedig, hogy a modelljeim sokszor családom tagjai — nagyszüleim, apám, testvéreim, feleségem, a gyerekek vagy önmagam — kiküszöböli a stúdiumjellegét, azt, hogy csak egy formát lássak, egy tölem idegen modellt képezzek le. Olyan embereket festek, akik közel állnak hozzám, akiket nagyon jól ismerek, akiknek alakjukban, arcuk redőiben, tekintetükben és tartásukon meg tudom fogalmazni nemcsak saját életüket, sorsukat, de az én személyes véleményem is róluk, azokról az életmódookról, sorshelyzetekről, melyeket ők képviselnek számomra. Nagyon érdekel a generációkutatás. A nemzedékek stafétaá váltása a történelem folyamatában. Aktualitását abban látom, hogy a felgyorsult, modern életmód, életünk megannyi ellentmondása, a ránk kényszerített versenyhelyzet elszakítja a generációs köteleket, bomlasztja a családokat, veszélyezteti az egyéni életek kiteljesedését. S erre nemcsak szociológusoknak, pedagógusoknak és pszichológusoknak kell odafigyelni. A művészek felelősségét ennek föltérképezésében és a kiutak megtalálásában rendkívül fontosnak tartom. Am ettől függetlenül is érdekel, hogy ki volt az én nagyanyám, nagyapám, de bárkinak a dédanyja, úkapja. Mivel ők már nem élnek, róluk híradásokat, képi üzeneteket a korabeli fotográfiai közvetítik. Ezek a megsárgult fényképek — a mai modern fotókkal ellentétben — az örökkévalóságot, az értékállóságot, a bizonyosságot idézik.

— Gyarapodik idegeinkben, sejtjeinkben az aggodás. Naponta hozzák a tévékészülékek a mind nyomasztóbb híreket helyi háborúkról, merényletekről, katasztrófákról, természeti csapásokról, életünk, környezetünk és szellemi világunkat szennyező jelenségekről. S tehetünk-e mást: a világ kegyetlen híreit lefordítjuk a mi viszonyainkra. Egyre reményvesztettebben keressük a megtartó kapcsolatokat, a vigaszt, a reményeket. Nekünk felnőtteknek, szülőknek gyerekeinkkel szemben ez elemi kötelességünk. Mit adhatunk nekik? Leginkább biztonságérzetre lenne szükségük, de ez is mind nehezebb, ha a világ biztonságérzetén nap mint nap sérülések keletkeznek. Nyomasztó, hogy nálunk, ahol viszonylagos nyugalomban és békében élünk, romlik az emberi kapcsolatok minősége. Pedig ebben a rohanó, tülekedő világban egyre fontosabb lenne. Két gimnazista lányunknak sem tudunk mást adni, mint szeretetet, küzdőképességet, merthogy az eldurvuló életből kivonulni képtelenség. Korunk sikerembereit viszont egészen más tulajdonságokkal indítják útjukra, de abban bízunk, hogy az általunk legfontosabbnak tartott emberi értékek nem tűnhetnek el nyomtalanul.

TANDI LAJOS

ÁRPÁS KÁROLY

Hova vezettek alkonyatok dűlőútjai?

Ontarió egén kenu aranylik
Rezzentelen szem világnyi tükre
Hat kar feszíti tovairamlík
Freccsenő tajték ezernyi szikra

Lehet-e hold holdtalanabb?

Tisza Tisza Tisza Tisza fővény
homok, vagy víz —
Nézd, kipereg
összeszorított markomból
és a szavak?
a szavak

*

TÓBA ALÉLO HATTYÚ
FÖLVETI — E FEJÉT
SZAVAK FODRAIBÓL